

gemeinen die deutsche, doch sollen, wenn es nothwendig erscheint, die Erklärungen auch in slovenischer Sprache gegeben werden. Da sich im Unterrichte im Zeichnen und in den damit zusammenhängenden Fächern auch einige Schüler einfinden dürften, welche das deutsche gar nicht verstehen, was namentlich bei den Lehrlingen und Gesellen der sogenannten schweren Gewerbe häufig der Fall ist, so ist sich bei diesem Unterrichte je nach dem Bedürfnisse der Schüler bald der deutschen, bald der slovenischen Sprache zu bedienen.“

Radi bi vedili, ali in kako se vse te postave spolnujejo? in če ne, zakaj ne, in kdo je tega kriv?

Ker se radi po svetu oziramo in o šolskih zadevah gledamo v dežele, ki so z nami v enakih razmerah, naj pristavimo še iz državnega zakonika, kaj je c. kr. ministerstvo pri Čehih ukazalo. To le beremo: „Im Lehrplane für deutsche Gymnasien mit Schülern böhmischer Muttersprache“ zastran učenja nemškega jezika: „Anmerkung 1. Die Unterrichtssprache bei Durchführung des obigen Lehrplanes ist in allen 8 Klassen die deutsche, vorausgesetzt, dass die Schüler aus der Hauptschule eine solche Kenntniss der deutschen Sprache mitbringen, vermöge welcher sie fähig sind, den Unterricht in vorherrschend deutscher Unterrichtssprache zu geniessen. In der 1. und 2. Klasse ist übrigens nach Bedarf mit der böhmischen nachzuhelfen“. — „Anmerkung 2. In allen Klassen hat der Lehrer bei vorkommenden Anlässen, namentlich bei der Lektüre auf das Eigenthümliche der böhmischen und deutschen Sprache in syntaktischer Beziehung aufmerksam zu machen, Slavismen durch Angabe der richtigen deutschen Ausdrucksweise zu corrigiren“. Sapienti satis!

Iz Ljubljane. V saboto zvečer se je začela po štacunah in hišah pervikrat plinova ali gazna osvečava; po ulicah pa še ne. Ljudje obstajajo pri štacunah in gledajo novo, prav svetlo, res lepo luč. „Veš, kako si ti luči pravi?“ je prašal fant fanta na velikem tergu. „Kaj bom vedil, še je nikoli nisem vidil?“ mu odgovori. „Oče so mi rekli — ga podučuje tovarš — da je to „kozja luč“ — ali „Gas-Beleuchtung“. Al ni se čuditi tej smešni prestavi, ker prosti Nemeec in prosti Slovenec ne vesta, kaj je gas; unemu je „Geis“ „Gas“, ta pa v njegovem smislu prestavlja. Al naj je že gazna luč ali kozja luč, lepa luč je, kolikor sedaj vidi, in nadjamo se, da se bo svečava tudi po ulicah prav svetla. Celó brez nesreče pa nek začetek te nove luči ni bil. V gosp. Z. hiši v Gradišu je skozi počeno cev v veži hlapel smerdljivi dušivni gaz po hiši in bolehalo je v sredo in čertek veliko oseb po hiši, vertoglavni so bili in bljuvali, pa se spet kmali ozdravili razun enega, ki je zlo nevarno za omotico zbolel, in nekega starega oficirja, ki je za mertudom smert storil. Ne more se ravno reči, ali bi se mu ne bila smert tudi brez tega naključila, in tudi ni ravno s žebljem pribito, da bi čudno bolehanje vseh drugih ne bilo izviralo iz kaj družega, vendar gotovo je, in po drugotnih skušnjah poterjeno, da je treba varno ravnati z dušivnimi gazi, saj še naša navadna žerjavica ni brez nevarnosti, ako izhlapi v zapertem hramu preveč zadušljivega gaza.

— Današnji „Oglasnik“ oznanuje družbenikom kmetijske družbe veliki zbor v prihodnjo sredo (20. dan t. m.). Želeti je, da tudi iz dežele bi prišlo veliko gospodov, ker bojo nekatere važne reči prišle v posvet, med katerimi utegne zlo važno biti prevdarjanje: ali je dobro, da se smejo zemljiša brez vsakega prideržka celó na drobne kose razprodajati ali ne? Tudi bojo pričujoči družbeniki za poskušnjo obdarovani z dvema semenovama, ki pri nas še niste znane, namreč z moharjem, izverstno živinsko klajo, in francozko belo pšenico, v kateri je bilo v 43. listu govorjenje in ktero nam je naš visokočastiti družbenik gosp. Čolnik iz Štajarskega poslal.

— Te dni se je v prijateljicah slovenskih „Tagesposti“

in „Preši“ brala neka novica, za katero mi tukaj še nič vedili nismo; saj omenjenega „povabila“ še nismo prejeli in tudi nobeden naših prijatlov ne. Zato utegne zanimiva biti našim bravcom. Ljubeznjive prismođe, pravite, da ima v Bledu prihodnjo jesen velik slovansk shod biti in „da se izdajajo že povabila za ta kongres“, ter norčaje pristavljate, da utegne tudi Luka Vukalović in črnogorski knez Nikola I. v Bled priti. Vidi se iz te novice, da mož, ki je jo pisal, je ni zajel iz pravega vira, sicer bi bil mogel vediti, da vojskovodja Vukalovića in kneza Nikolaja ni treba Slovencom že celo leto pred vabiti; le 3 dni pred se jima telegrafira in v tem hipu pritečeta obá sem, ker Slovenci so že tako mogočni, da se ne tresejo samo Nemcom hlače, ampak tudi turškemu sultanu; kaj nek bi črnogorski knez in Luka Vukotinović ne ubogala berž berž na bratovsko komando Slovencev?

— Gosp. dr. Toman se je v nedeljo ponoči podal na Dunaj v državni zbor, ker je njegov dopust iztekel.

— Kakor slišimo, se bo čitavnica odperla konec tega tedna, prva „beseda“ pa nek bo 24. dne t. m.

— Pet pól Riharjevih pesem za šmarnice (namreč 14. 15. 16. 17. 18.) je ravno na svetlo prišlo in se dobivajo z 2 polama iz pomnoženih pesem Potočnikovih bukvic.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Na Ogerskem je nastopila nova dōba; začasno so nehale vse ustavne oblasti in na njih mesto je postavila vlada svojo opravnijo (administracijo). „Wien. Zeitg.“ razglasuje lastnoročne pisma Njih Veličanstva na ogerskega kancelara grofa Forgacha, na generala grofa Palfy-a, na ogersko namestništvo in na ogersko kurijo. S temi pismi je ustavljeno (suspendirano) skupno delovanje namestniškega svetovavstva, in ob enem se razpuščajo vse do sedaj še ne razpuščene zastopništva županij (komitatov), okrajn in kr. mest. Grof Palfy je za deželnega poglavarja izvoljen, kteremu imajo pokorne biti vse oblasti. Vojaške sodnije imajo po vojaškem kazenskem zakoniku od leta 1855 soditi tudi hudodelstva po ljudeh, ki niso vojaki, dopernešene, in ki jih cesarjevo pismo na vojaškega ministra grofa Degenfeld-a na drobno določuje. Gori omenjeno lastnoročno pismo Njih Veličanstva na grofa Forgacha od 5. dne t. m., gledé na nepokorščino in upor dosedanjih županij, ki žuga celó podkopati javni red, dokazuje vladarsko dolžnost in terdno voljo, temu početju se krepko zoperstaviti in po ustanovljenem redu iznova učeverstiti dolžno pokorščino in veljavo vladno. „Kakor pa me je terdna volja — se glasi cesarjevo pismo na koncu — v moji kraljevini ogerski po žalostnem početju podkopani javni red z ukazanimi začasnimi naredbami pred ko bo mogoče sopet uterditi, da se na ustavni poti dosihmal še ne rešene zadeve kmali rešijo, ravno tako ob enem rečem, da me je nepremenljiva volja, moji kraljevini ogerski s diplomom od 20. oktobra izrečene privoljenja zastran povratka ustave, njenih pravic in slobosčin, njenega deželnega zbora in municipalnih uredb tudi vprihodnje brez okrajšanja zvesto vzderžati.“

5. dné t. m. je novi deželni poglavar ogerski c. kr. podmaršal grof Moric Palfy, prisegel cesarju. Moric Palfy je bil pred letom 1848 konjiški stotnik (rittmeister), potem se je tej službi odpovedal in bil veliki župan požunski. Ko so se ogerske homatije takrat začele, je stopil spet v vojaško službo in kot adjutant Windišgrätzov se je udeležil vojske proti Ogerski. Pri novi organizaciji leta 1850 je pridno pomagal ter žandarmerijo na Ogerskem ustanovil. Kakih 45 let star mož je krepkega značaja. Njemu na strani stoji c. kr. dvorni svetovavec Štefan žl. Priviczor, v vsem političnem opravilstvu izveden uradnik. „Wanderer“ pravi, da, kakor zdaj reči stojé, bi si ne bila vlada mogla bolj pripravnega moža izvoliti za izpeljavo novih naredb, ako se ne bojo s preveliko ostromostjo doverševale.

— Deržavni zbor poslancev se je začel spet 4. dne t. m., pomnožen je po dveh novih poslancih iz Istre, namreč po g. škofu poreškem dr. Dobril-u in deželnem poglavarju teržaškemu dr. Burger-u. V prvem zboru je minister dnarstva razložil vzroke, zakaj je vlada davke za leto 1862 razpisala, ter rekel, „ker sedanji deržavni zbor iz znanih vzrokov dosihmal ni še cel deržaven zbor, tedaj tudi ustavna uravnava deržavnih dohodkov in stroškov dosihmal še ni bila mogoča.“ Zbor je molče sprejel to sporočilo. — Od začetka zбора noter do danes (in menda bo še dalje terpelo) pretresa zbor predlog Skenetov, kateri nasvetuje, naj se iz predlanskem oklicane nove postave za obertnike in rokodelce izbrise tisti dodatek, ki ukaže posilno napravo združb med obertniki in rokodelci. Ker se dá za in proti temu združevanju marsikaj govoriti, ni čuda, da tudi v deržavnem zboru ni konca ne kraja, čeravno bi bilo misliti, da ta zadeva spada bolj v opravilstvo deželnih zborov kakor deržavnega zboru, ker so okoljsine obertnijske in rokodelske v različnih deželah različne. Ali bo Skenetov predlog obveljal ali ne, ali bojo združbe obertnikom in rokodelcom na prosto voljo dane, pa ne jim vsiljevane, o vsem se sedaj še ne more nič reči, ker so nekteri predlogi kakor Kalchbergov in drugi vmes prišli, in pridejo morebiti še drugi, ki utegnejo glasove poslancev zlo razcepiti. Želeti je le, da v oziru drugih dandanašnji imenitnih reči, ki jih ima deržavni zbor v razpravo vzeti, bi se s takimi malovažnimi rečmi ne tratil dragi čas preveč. — Pervi zbor gospôske zbornice se je začel 12. t. m.

— Sliši se, da presvitli cesar se bo podal za več časa v Benetke; presvitla cesarica je podarila ondašnjim ubogim 4000 gold.

— Svetli škof diakovaški dr. Štrossmajer je tukajšni c. k. deželni sodni podal tožbo zoper vredništvo „Milit.-Zeitg.“, ki ga je obrekovala v listu od 25. sept. — Res čudno je, da večina dunajskih časnikov je tako prederzno protivna vsemu, kar je slovenskega.

Česko. Iz Prage. 8. dan t. m. — 241. obletnica česko osodo določivne vojske na Beli gori — je pretekel mirno brez vse demonstracije. Dunajski časnikarji so prerokovali, Bog vé kaj vse se bo godilo ta dan v Čehih in hujskali narod v kakošno neprevdarjeno početje; al „Narod. Listy“ so prigovarjali ljudstvu, v tako nevarnem času, kakor je sedanji, se ne spuštati v nobeno demonstracijo in narod česki je rodoljubne „Liste“ ubogal, — 8. nov. je pretekel mirno in tiho.

Hervaško. Iz Zagreba. Po mesečnem prestanku se je deželni zbor začel spet 4. dne t. m. Ban, s živio-klici sprejet, ga je začel z ogovorom. Po nekterih manj važnih rečeh se je začelo posvetovanje o zadrukah (Hauscomunionen), tisti važni napravi, ki tako globoko sega v življenje hervaškega naroda. Kadar bo ta postava gotova, pride na versto velikovažna razprava o srbski vojvodini. Sicer pa so bili posamni odbori, ki so prevzeli izdelovanje osnov mnogih postav, verlo pridni in izdelali predlogov obilo za deželni zbor, kar je živo znamenje, da Hervatje nočejo tratiti časa s praznim besedovanjem, ampak da so praktični možaki.

Ogersko. Iz Pešta 7. nov. Grof Palfy je včeraj prišel lesem in je danes prevzel vodstvo deželnega poglavarstva vsled cesarjevega ukaza. Ljudstvo je radovedno, kako bo dalje, in je čisto mirno.

Laško. Kakor se iz Pariza sliši, bode na mesto Riccasoli-a kmali stopil Ratazzi, ki je po Napoleonovem mnenju edini mož, ki ga sedanja Italija na čelu svoje vlade najbolje upotrebovati more. — Goyon je za poveljnika francozke armade v Rimu izvoljen. „Moniteur“ zagotavlja, da zavoljo tega ostane francozka posadka v svetem mestu,

ker je bila, „mirna varuška.“ — Pravijo, da cesar Napoleon noče nič početi zoper Rim, dokler papež Piji IX. živi. „Ako Napoleon čaka tako gotovo smerti papeževe — je rekel nekdo — mora pač pismo v rokah imeti, da bo dalje živel kot sv. oče.“ — General Türr je v imenu Garibaldovem glavnemu odboru vediti dal, da ga je terdna volja, sedaj zoper Rim in Benetkam nič začeti; namen njegov je le za orožje skerbeti, da se Viktor Emanuelu doverši edina Italija. Tisti, ki se je vjemajo s tem namenom, naj zapustijo odbor, in storé kar sami hočejo.

Rusko. Iz Petrograda se piše 5. t. m. v „Nat. Zeit.“, da tudi v Moskavi, starem carskem mestu, je bila 24. okt. nekaka prekucija, v kateri je, kakor „Mosk. Polizei-Zeit.“ piše, policija in žandarmarija 340 ljudi, zlasti študentov, vjela, pa že drugi dan vse, razun 39 izpustila.

Turško. Iz Kotora pridši parobrod donša novice, ki segajo do 5. t. m., in ki poterjujejo, da je bila Omerpašava armada 24., 26. in 27. okt. zlo tepena; Turki so zgubili mnogo konj, živeža, streliva, topov in vojakov. Punt hercegovinski se razširja.

„Nord“ pripoveduje, da general Mieroslavski namerja z vojsko poljskih in ogerskih begunov udariti na Turško, in iz albanskega primorja začeti ustajo na Turškem.

— Po svetu menda iz Pariza zlo raznešeno novico, da ste gledé črnogorskih, srbskih in turško-slovanskih agitacij avstrijska in turška vlada stopile v zvezo za brambo in upor, preklicujejo mnogi časniki, pa tudi vladni dunajski časnik „Wien. Zeit.“

Vabilo.

Poslovenil sem Šilerjevo igro „Viljem Tel“, in rad bi jo dal v natis. Zato vabim k naročbi prečastite rojake. Naročnina je za učence 80 nov. kr. in za druge naročnike 1 gold. Pošilja naj se mi do 15. januarja 1862 v frankiranih pismih. Naročb brez naročnine ne moremo prejemati, ker se na-nje ne morem terduo zanašati. Prosim posebno gg. profesorje slovenskega jezika, ki so me že dosihdob krepko podpirali, da bi mi tudi zdaj naročnike nabirali. V natis pojde delo, da le toliko naročnikov nabere, kolikor jih je treba, da ne bo zgube. Ko bo knjiga gotova, jo pošljem vsacemu naročniku na dom.

France Cegnar,
c. k. viši telegrafist v Terstu.

Kursi na Dunaji

12. novembra 1861.		v novem denarji.	
Deržavni zajemi ali posojila.		Druge obligacije z lotrijami.	
5% obligacije od leta 1859		Kreditni lozi po g. 100 . g.	118.75
v novem dnar. po 100 g. g.	61.60	4 1/2% Teržaški lozi po 100 „	123.—
5% nar. posojilo od l. 1854 „	80.75	5% Donavsko-parabrod-	
5% metalike	66.90	ski po g. 100	420.—
4 1/2% „	57.25	Knez Esterhazy. po g. 40 „	97.50
4% „	51.—	Knez Salmovi po g. 40 „	37.25
3% „	38.—	Knez Palfyovi po g. 40 „	36.50
2 1/2% „	33.—	Knez Claryovi po g. 40 „	35.75
1% „	—.	Knez St. Genoisovi po g. 40 „	36.—
Obligacije zemlišn. odkupa.		Knez Windischgrätz. po g. 20 „	23.—
(po 100 gold.)		Grof Waldsteinovi po g. 20 „	22.25
5% dolajo - avstrijske g.	90.—	Grof Keglevičevi po g. 10 „	14.75
5% ogerske	67.50	Budimski . . . po g. 40 „	34.75
5% horvaške in slavonske „	65.75		
5% krajske, štajarske,		Denarji.	
koroške, istrijske „	86.—	Cesarske krone g.	18.90
Deržavni zajemi z lotrijami.		Cesarski cekini „	6.57
Zajem od leta 1860	82.50	Napoleondori 20 (frankov) „	10.99
„ „ „ 1860 petink. „	—.	Souvraindori	19.10
„ „ „ 1839	113.50	Ruski imperiali	11.28
„ „ „ 1839 petink. „	—.	Pruski Fridrikdori	11.55
4% narodni od leta 1854 „	86.50	Angleški souvaindori	13.87
Dohodkine oblig. iz Komo „	17.—	Louisedori (nemški)	—.
		Srebro (ažijo)	37.60